

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ПСИХОЛОГІЇ

Головною метою будь-якого навчального закладу є розвиток високоінтелектуальної, свідомої особистості з громадською позицією, готової до конкурентного вибору свого місця в житті. Пріоритетним у навчанні та вихованні є всебічний та гармонійний розвиток особистості, яка здатна до саморозвитку, самовиховання і самореалізації, у своїй діяльності керується загальнолюдськими цінностями і глибоко розуміє традиції свого народу.

Навчально-виховний процес здійснюється за допомогою різноманітних форм роботи, вибір яких залежить від змісту та завдань занять, вікових особливостей студентів. Однією із форм є застосування нових інтерактивних технологій, ціль яких — формування комфортних умов навчання, за яких студент відчуває свою успішність, свою інтелектуальну спроможність. Суть інтерактивного навчання та виховання — взаємодія всіх, хто є учасником педагогічного процесу, тобто викладачів та студентів. Ця спеціальна форма організації пізнавальної діяльності має відбуватись в атмосфері доброзичливості і взаємної підтримки. Навчальний процес організований так, що практично всі студенти «втягнуті» в процес пізнання, кожен робить свій особливий індивідуальний вклад, відбувається обмін знаннями, ідеями, способами діяльності.

Сучасні педагогічні технології та інноваційні методики навчання є невід'ємною складовою навчально-виховного процесу. Нині більшість наукових праць у галузі педагогіки присвячена проблемі застосування інтерактивних технологій у навчально-виховному процесі та у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців. Наприклад, питання розробки та впровадження освітніх технологій навчання й виховання в цілому розглядали В. Боголюбов, М. Горчакова-Сибірська, В. Гузєєв, М. Кларин [2], І. Зязюн, С. Сисоєва. Проблему застосування інтерактивних технологій навчання в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців вивчали Т. Добриніна, Т. Коваль, В. Мартинюк, Т. Матвієнко, Л. Мельник, І. Мельничук, С. Кожушко [3], Н. Павленко, О. Полат, О. Пометун, С. Сисоєва, В. Щербина та ін. У царині психології комплексних праць щодо застосування інноваційних методик нами не виявлено, що і визначає актуальність обраного напрямку. Активні групові методи навчання інтенсивно розробляють науковці Н. Богомолова, Ю. Ємельянов [1], Д. Кавтарадзе, Г. П'ятакова та Н. Заячківська [5], Т. Кошманова [4], Н. Хрящева [6]. Це зумовило мету нашої статті — обґрунтування ефективності інтерактивних технологій навчання, що застосовуються на заняттях з дисципліни психологія в підготовці майбутніх фахівців до професійної взаємодії.

Інтерактивне навчання передбачає створення для майбутніх фахівців таких умов, за яких пасивне сприйняття навчального матеріалу виявляється неможливим, виникає необхідність самостійного пошуку додаткових знань та їх творчого застосування під час вирішення професійно спрямованих проблем [3, с. 185]. Також інтерактивне навчання сприяє розвитку і становленню учня, студента, а в майбутньому і працівника як самостверженої особистості.

За судженнями Григорія Ващенка, щоб виховати вільну, творчу і повноцінну особистість, не досить лише засвоїти психологію студента взагалі, треба ще ґрунтовно знати психологію кожного студента зокрема, розуміти кожний прояв його психічного життя, як у розгорнутій книзі читати його переживання. Тому, при плануванні інтерактивного навчання на заняттях з психології викладачеві необхідно дотримуватись декількох основних положень.

Насамперед зауважимо, що фундаментальним підґрунтям застосування інтеракції є не планована діяльність, а загальна відкрита атмосфера навчання, що панує під час викладання дисципліни. Такій формі організації роботи, у силу своєї своєрідності, сприяють заняття із психології. Якщо думки студентів поважати і цінувати, то відбудеться заохочення їх до

сумлінної праці, до відповідальності, «йти на ризик» і висловлювати вголос те, що вони думають. Викладачі, які задають питання, що вимагають добре подумати, питання, над якими часто міркує сам викладач, опиняються в групі, де є цікаві особистості, де досвід одних збагачує навчання інших. І навпаки, педагоги, які просять студентів лише повторювати, у результаті бачать перед собою лише групу папуг.

Важливим є також систематичне надання студентам можливості вибору, їм доведеться приймати безліч рішень, щоб добре виконати роботу: «Як я можу використати свій час? З ким я хочу працювати? Чому? Як я буду знати, що я працюю добре? Що допоможе мені, якщо в мене виникнуть труднощі, а я хочу виконати роботу відмінно?». Вибір — це ключ до інтерактивного навчання та критичного мислення. При відсутності вибору немає дійсної необхідності думати. Викладачеві бажано завжди створювати ситуації, де студенти могли б робити реальний вибір.

Важливою є постійна підтримка педагогом розвитку юнаків та дівчат, їх здатності до співпраці, налагодження позитивних особистісних стосунків між усіма студентами. Щоб одержати максимум від інтерактивного навчання, студенти й викладач повинні бути поінформовані про ті ресурси, які є в цій групі: хто пише фентезі, а хто читає біографії? Хто пише без орфографічних помилок і хто завжди приходив із виконаним домашнім завданням? У реальному світі для нас виявляються корисними таланти інших людей, і ми допомагаємо тим, кому потрібна наша допомога. Група є чудовою лабораторією, де за допомогою активних групових методів навчання на заняттях із психології можна набути цих навичок.

Спеціальні прийоми та види педагогічної діяльності, що дозволяють забезпечити названі положення, не залежать від теми заняття і, як правило, спеціально не плануються. Проте про них треба пам'ятати і не забувати, що вони також можуть забрати у вас частину сил і навчального часу на інтерактивному занятті.

Наразі в навчально-виховному процесі застосовують низку методів (мозковий штурм, дебати, діалогічне спілкування, сюжетно-рольова гра [2, с. 90-123], квест, флешмоб, бліц-турнір, брейн-ринг, дискусії [2, с. 134-149], кейс-метод [4, с. 156], метод портфоліо [4, с. 148-152], метод проєктів та ін.), які займають важливе визначене місце в його структурі. Інтерактивна діяльність на заняттях припускає організацію і розвиток діалогового спілкування, яке веде до взаєморозуміння, взаємодії. Інтерактив виключає домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншою. Під час діалогового навчання студенти вчаться критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, беруть участь в дискусіях, спілкуються з іншими людьми. Для цього на заняттях організується індивідуальна, парна і групова робота, рольові ігри, театралізація, ведеться робота з різноманітними джерелами інформації, використовуються творчі роботи.

Особливим методом, що переважно застосовується на заняттях з психології є тренінг. Ю. Смельянов, як досвідчений фахівець з активних методів навчання зазначає, що термін «тренінг» повинен використовуватись не для «позначення методів навчання, а для позначення методів розвитку здібностей до навчання, або оволодіння будь-яким складним видом діяльності, і, зокрема, спілкуванням» [1, с. 94]. Розглянемо кілька видів тренінгів та визначимо їх значення в процесі підготовки молодших спеціалістів.

Від рівня інтелектуального потенціалу студента залежить його вміння творчо мислити і втілювати свої задуми у життя. Адже для людини, яка виявляє креативність у різних видах діяльності, характерні допитливість, відкритість для будь-якого дослідження, намагання його примножити. Різноманітні численні дослідження, відомі з наукової літератури, описують умови, що необхідно створити для встановлення більшої кількості взаємозв'язків між явищами, подіями, фактами, які підвищують ймовірність появи нових ідей. Р. Епштейн, доктор філософії, директор Кембриджського Центру Досліджень поведінки у штаті Массачусетс США, вказував на необхідності вивчати щось нове для того, щоб збільшити свій творчий потенціал. «Якщо Ви банкір, навчіться танцювати чечітку. Якщо Ви няня, займіться курсом міфології. Прочитайте нову книгу на маловідому вам тему. Нове з'єднується зі старим у формах, раніше невідомих, і,

можливо, дивовижних» [6, с. 189]. Психологи вважають, що іноді знайомий нам світ відокремлений від світу незнайомого майже умовним кордоном. Ю.Кузнецов, зокрема стверджує, що «кінець світу за кожним рогом» [6, с. 189]. Тому подолати цей кордон вдається лише тим, хто постійно розсуває його межі, невизнаючи його недоторканності. Цю проблему і допомагають розв'язати психофізичні вправи тренінгу креативності. Продукти тренінгу креативності — швидкість, гнучкість, точність, оригінальність мислення, толерантність, здатність до вирішення проблемних завдань [5].

Тренінг партнерського спілкування — створює такий рівень відкритості, відвертості, довіри, емоційної свободи, згуртованості та такий стан кожного учасника, які дозволяють успішно навчатися, розвиватися, а в подальшому працювати у колективі. Такий тренінг включає кілька етапів, кожен з яких вирізняється своєрідними вправами: «знайомство», «на увагу», «на розвиток спостережливості», «на розвиток вміння слухати» та ін. Проводячи вправи цього тренінгу, потрібно пояснити його мету, створити креативне середовище, яке спонукає до проявів творчого мислення і поведінки [5, с. 30].

Важливим видом тренінгу є тренінг сенситивності. Сенситивність — це цілісна, загальна здібність людини, яка здатна прогнозувати почуття, думки та поведінку іншої людини. Головні завдання, які вирішує тренінг сенситивності:

- збільшити розуміння себе та розуміння інших;
- розуміти групові процеси через відчуття локальної структури;
- розвинути окремі навички у поведінці.

Психогімнастичні вправи з тренінгу сенситивності розвивають чутливість у сприйнятті навколишнього світу, психологічних явищ і перш за все самого себе. Розвинута сенситивна здібність визначає можливості людини у встановленні та підтримуванні контактів у спілкуванні, що є важливим для реалізації особистості у соціумі. Тому тренінг сенситивності необхідно проводити для різнофахових молодших спеціалістів.

Висновки. Праці ряду вчених та проведені дослідження дали змогу визначити, що інтерактивні технології навчання є сукупністю проблемно-пошукових технологій, що інтегрують у себе методи, прийоми, форми і засоби навчальної діяльності, спрямовані на діалог і взаємодію суб'єктів з навчальним оточенням. Встановлено, що застосування інтерактивних технологій навчання дозволяє вирішити наявні завдання професійної підготовки молодших спеціалістів, у тому числі у галузі психології. Оскільки групові активні методи навчання, що застосовуються на заняттях з психології, сприяють розвитку та становленню особистості, що вільно адаптується у робочому колективі, здатна максимально проявити себе під час виконання певних завдань, зрештою, зайняти певну, чітко визначену для себе позицію у суспільстві.

Література:

1. Емельянов Ю.Н. Активное социально-психологическое обучение. — Л.:Изд. ЛГУ, 1985. — 166 с.
2. Кларин М.Б. Инновации в мировой педагогике. — М.,1998. — 180 с.
3. Кожушко С.П. Інтерактивні технології навчання в підготовці майбутніх фахівців до професійної взаємодії / С.П.Кожушко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій в загальноосвітній школах. — 2013. — Вип.30. — С.185-191.
4. Кошманова Т.С. Развитие педагогической освіти у США (1960-1998pp). — Львів: Вид-во «Світ», 1999, - 487с.
5. П'ятакова Г.П., Заячківська Н.М. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі / Навчально-методичний посібник для студентів та магістрантів вищої школи. — Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2003. — 55 с.
6. Хрящева Н.Ю. Психогимнастика в тренинге / Под ред. Н.Ю.Хрящевой. — СПб., 1999. — 256с.

У статті розглянуто сучасні педагогічні технології та окремі інноваційні методи, які застосовують у процесі навчання та виховання молодих спеціалістів. Проаналізовано особливості інтерактивних технологій та їх значення у навчально-виховному процесі. Описано методику їх застосування на заняттях. Обґрунтоване значення сучасних педагогічних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців. Проведено аналіз окремих методів навчання. Детально описано тренінг як одну із своєрідних методик на заняттях з психології.

Ключові слова: педагогічні технології, інноваційні методи, методика застосування, тренінг, психологія, професійна підготовка.

В статье рассматриваются современные педагогические технологии и отдельные инновационные методы, которые применяют в процессе обучения и воспитания молодых специалистов. Проанализированы особенности интерактивных технологий и их значение в учебно-воспитательном процессе. Описана методика их применения на занятиях. Обосновано значение современных педагогических технологий в процессе профессиональной подготовки будущих специалистов. Проведен анализ отдельных методов обучения. Подробно описан тренинг как одна из своеобразных методик на занятиях по психологии.

Ключевые слова: педагогические технологии, инновационные методы, профессиональная подготовка, методика применения, тренинг, психология.

The article considers the modern pedagogical technologies and innovative methods, which are used in the process of training and education of young specialists. It analyses the peculiarities of interactive technologies and its importance in the educational process. The emphasis has been placed on the application of modern pedagogical technologies in the process of professional training of future specialists. The article gives a detailed analysis of some teaching methods. The training (couching) is described as one of peculiar educational techniques at psychology classes.

Keywords: pedagogical technologies, innovative methods, application, professional training, training (couching), psychology.

УДК 378

Г.О. Очкань
м. Вінниця, Україна

СИСТЕМА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Відповідно до дидактичних закономірностей однією із важливих передумов результативності роботи викладача є вдалий вибір методів навчання як своєрідного знаряддя, спроможного зробити навчальний процес інтенсивним, продуктивним, цікавим і ефективним. Лінгводидактика пропонує систему методів, а викладач обирає, тому що за якість результату навчання відповідає він.

Вивчення української мови сприяє інтелектуальному розвитку студентів, збагачує їх знання, впливає на культурний, моральний і естетичний розвиток, залучає до історії і сучасного життя України. Із самого визначення мови — слугувати засобом мислення та комунікації людей — випливає, що головним на заняттях її вивчення повинно стати опанування багатими ресурсами рідної мови, вміння правильно і комунікативно виправдано використовувати їх у різноманітних видах і ситуаціях мовлення.

Суспільні функції української мови диференціюються, поглиблюються в наш час, особливо в зв'язку зі змінами, які відбуваються у глобалізованому світі. Одне з найактуальніших концептуальних завдань сучасності можна визначити так: «Всі зміни у функціях української мови, в динамічних тенденціях її будови мають бути складовою наукової компетенції викладача і, без сумніву, використовуватися для позитивного впливу на методичний рівень викладання української мови».

Впровадження основних положень шкільної реформи у практику навчання української мови потребує продовження наполегливої роботи з удосконалення методики викладання української (рідної) мови, підвищення якості й результативності заняття, повнішого використання його виховного потенціалу, посилення практичної спрямованості.

Нині існує багато різних форм і методів навчання української мови, які зорієнтовані на краще засвоєння студентами навчального матеріалу та підвищення якості знань і вмінь.